

INTERNÍ ZÁPIS: IGLO OPEN na téma reformy hodnocení výzkumu

Datum:	11.1.2022
Místo konání:	MS Teams/místo
Zapsal/a:	Michaela Hnízdilová, David Chvála, junior konzultanti pro výzkum

Reforming research assessment

Dne 11. ledna 2022 se uskutečnila akce IGLO Open na téma Reformy hodnocení výzkumu. **Jean Emmanuel Faure** (GŘ RTD) se v rámci jeho prezentace zaměřil na představení tématu reformy hodnocení výzkumu, na její cíle a budoucí kroky.

Dle Faureho výzkumný proces nyní prochází digitální transformací a stává se méně lineární. I přesto, že změna již probíhá, reforma hodnocení výzkumu stále není dostačující. Je nerovnoměrná, fragmentovaná a používá neefektivní nástroje především kvantitativního charakteru, jako například H-index, množství publikací, či impakt faktor. Příliš úzké zaměření hodnotících indikátorů má negativní dopad na společenský dopad výzkumu a atraktivitu vědecké kariéry. Pro úspěšnou reformu je potřeba systémové a kulturní změny, do které se zapojí všechny zainteresované strany. Faure také zmínil, že mnoho organizací, které financují nebo provádějí výzkum již podniká potřebné kroky, které zlepší způsoby hodnocení výzkumného procesu. Reforma se neprojednává jen na evropské úrovni ale také mezinárodně, například v rámci G7, která utvořila podskupinu vedenou Velkou Británií pro monitorování posunu reformy. Stejně debaty probíhají v Global Research Council. Na úrovni EU byla problematika reformy hodnocení výzkumu znovu otevřena v roce 2018 v doporučení Komise o přístupu k vědeckým informacím a jejich uchovávání a následně se stala také jednou z priorit nového Evropského výzkumného prostoru. Za účelem získání zpětné vazby v rámci reformy hodnocení výzkumu od zainteresovaných stran spustila Evropská komise v období od března do listopadu 2021 veřejnou konzultaci. Cílem bylo získat zpětnou vazbu o tom, jak reformu urychlit a zároveň aplikovat efektivnější nástroje jako je koordinovanější přístup a sdílení osvědčených postupů. Hlavní zjištění a doporučení byly publikovány v listopadu 2021.

Evropská komise plánuje stavět na zásadě svobody vědeckého bádání, autonomie výzkumných organizací a na transparentnosti dat a infrastruktury. Z těchto zásad byly definovány následující akce: sladit hodnocení výzkumu, sdílet informace, postupy a zkušenosti mezi organizacemi s cílem usnadnit předávání a sdílení know-how, klást důraz na kvalitu hodnocení a využití správných zdrojů.

V této souvislosti vyhlásila Evropská komise výzvu k vyjádření zájmu zainteresovaným stranám, které by měly zájem být součástí iniciativy, která podpoří reformu hodnocení výzkumu. Tato platforma by měla vytvořit koalici, která bude sdružovat organizace financující výzkum, organizace provádějící výzkum a vnitrostátní/regionální orgány. Koalice bude otevřená všem dalším aktérům, kteří budou mít zájem podpořit reformu. Dle vyjádření Faureho by se mělo jednat o platformu, která vznikne na základě tzv. bottom-up přístupu. Role Evropské komise by v tomto případě měla být omezena a její hlavní úlohou bude především urychlit celkový proces v kontextu tvorby politik a s možným využitím rámcového programu Horizont Evropa. Výzva k vyjádření zájmu byla otevřena do 10. ledna 2022 a přihlásilo se okolo 100 uchazečů. I přesto, že je první výzva již uzavřena, noví členové se mohou stále hlásit.

Dalším krokem bude vypracování dohody o spolupráci, která nastaví zásady a cíle spolupráce v rámci koalice. Účastníci semináře byli informováni, že se již vytvořil tým, který bude mít tuto úlohu na starost

a skládá se zástupců Asociace evropských univerzit (EUA), OSN, Science Europe a Evropské komise. Draft dohody bude posléze připomínkovat širší tým. Na začátku února, konkrétně ve dnech 4. a 5. bude iniciativa představena na politické úrovni v rámci předsednictví Francie v Radě EU. Finální dohoda by měla být vytvořena ve druhém čtvrtletí letošního roku.

Q: Snaha o reformu hodnocení výzkumu trvá více než deset let. Lidé začínají být unavení, protože stále nedošlo k signifikantní změně. Proces by se měl zrychlit a Evropská komise by měla uvažovat o vytvoření pilotních programů k urychlení procesu.

A: V otázce rychlosti celého procesu s vámi nemohu více než souhlasit. Klíčová je pro nás plánovaná iniciativa vytvoření platformy a také výsledky z veřejné konzultace, která trvala skoro celý minulý rok. Platforma bude sdružovat zainteresované strany. Je také potřeba zavést monitoring, jinak by v provádění nedošlo k žádnému pokroku. V této iniciativě vidíme příležitost, jak nabídnout jednotlivým aktérům bezpečný prostor k experimentování a sdílení. Chceme vytvořit koalici, která bude mít dlouhodobé cíle. Za pomoci efektivních akcí by tyto cíle mohly být za 3 až 4 roky naplněny a implementovány. Zároveň může také v mezičase dojít k testování, které umožní institucím zjistit co je efektivní a co není.

Q: Proč je dle vašeho názoru proces reformy takto zdlouhavý? Domníváte se, že vytvoření koalice vyřeší tento problém? Stále si nejsem jistá, zdali je důraz na větší synergii v hodnocení projektů pro nás opravdu klíčový. Možná existují dobré důvody pro různorodost v hodnocení.

A: Náš současný přístup k hodnocení výzkumu je součástí naší kultury a změny budou opravdu obtížné. Jedním z našich limitujících faktorů v rámci hodnocení je hlavně využívání žebříčku hodnocení a indexových ukazatelů. Lidé ve vedoucích pozicích si postavili svoji kariéru na základě počtu svých publikací v časopisech, které mají velký dosah ve výzkumné sféře. Proto seniorní výzkumníci hají myšlenku, že změny nejsou nutné. Naše společnost je v tomto konzervativní. Toto může být problematické pro mladé výzkumníky, kteří teprve začínají. Nicméně máme dnes již mnoho univerzit (například univerzita v Utrechtu nebo univerzita v Glasgow), které pracují na změnách a ukazují, že existují i alternativy. Koalice určitě nepokryje všechny problémy, ale některé by mohla vyřešit a mohla by například spojit začínající výzkumníky s vedoucími institucí.

Q: Přemýšleli jste do iniciativy zapojit Aliance evropských univerzit?

A: Ano. S některými z nich jsme již vedli diskusi a jeví se jako dobré platformy pro testování, vývoj a implementaci změn. Myslím, že se sami vidí jako důležití stakeholdeři. Mohu potvrdit, že někteří z členů Asociací již potvrdili svůj zájem být součástí koalice.

Q: Je koalice otevřena pro celosvětové zájemce? Jaká bude role a zapojení Science Europe?

A: Cílem naší koalice je sdružovat aktéry, kteří chtějí implementovat a zavést reformu hodnocení výzkumu. Dle našeho názoru by měla být koalice otevřená všem, nicméně v počáteční fázi, ve které se teď nacházíme, by měly být těžištěm evropské organizace. Jak jsem zmínil v prezentaci, Science Europe je společně s OSN součástí úzkého týmu, který má na starost přípravu dohody o spolupráci. Zároveň v nedávné době podepsalo Science Europe společně s Asociací evropských univerzit společné prohlášení o vzájemné spolupráci, na které také budeme také stavět. Jsou to zastřešující organizace, které nám pomohou s implementací reformy.